

Rob Helleman (53) verzamelt al 38 jaar ansichtkaarten

Ansichtkaarten! Marktplaats staat er vol mee, speciale verzamelbeurzen worden druk bezocht. Handelaren verkopen voor soms onwaarschijnlijke prijzen de nostalgische herinneringen uit het verleden. Zoals overal geldt ook hier 'kennis is macht'. Rob Helleman deelt zijn kennis aan de hand van voorbeelden uit de Hoeksche Waard.

Door Henk van den Heuvel

Hoe ben je zelf in de wereld van ansichtkaarten terecht gekomen? Wat is er leuk aan?

Van mijn opa kreeg ik 12 kaarten van Krimpen aan de Lek, ik was toen 15 jaar. Ik ben altijd blijven verzamelen. Ansichtkaart is een germanisme trouwens, correct maar minder gebruikt is prentbriefkaart. In tegenstelling tot bijvoorbeeld munten en postzegels weet je nooit wanneer je verzameling compleet is. Niemand weet wat er van iedere plaats is uitgegeven, de jacht blijft daarvoor altijd spannend.

Is het verzamelen populair in Nederland?

Best wel, maar Frankrijk is wat dat betreft het paradijs. De ansichtkaart wordt daar gezien als kunstvorm. Wanneer je een zeldzame kaart hebt is de verkoopprijs gelijk aan die van een leuk schilderij. Een ansichtkaart met een afbeelding van een dame die lieveheersbeestjes verkoopt werd daar verkocht voor 2500 euro. In Duitsland werden de meeste kaarten gedrukt, voor klanten uit de hele wereld. Op bijvoorbeeld een kaart van Oud-Beijerland kun je als uitgever Dr. Trenkler & Co Leipzig aantreffen.

Hoe lang bestaan ansichtkaarten al eigenlijk?

In de periode 1873 tot 1892 waren er de voorlopers. Daar stonden allerlei prenten op, tot handgemaakte tekeningen toe. Maar nooit topografische afbeeldingen. Daarna kwamen de ansichtkaarten zoals wij ze kennen. De kaart kostte een cent, de postzegel ook. De postverzending werd hierdoor bereikbaar voor de minder bedeeden, het leidde tot grote drukte bij de post. Soms werd er twee keer op een dag post bezorgd, zelfs op zondag.

Zuid-Beijerland - fantasiekaart

Deze 'Groeten uit Zuid-Beijerland' wordt een fantasiekaart genoemd. Dat soort kaarten stelt eigenlijk niet zoveel voor, de getoonde afbeeldingen hebben werkelijk niets te maken met het dorp in kwestie. Bijna alle verzamelaars beginnen hier meestal pas aan wanneer ze alles al denken te bezitten van hun dorp. Voor de uitgever was dit zeker een commercieel interessant type. Na aankoop in de winkel konden de verzenders immers zelf de naam van hun dorp invullen. Soms waren die dorpsnamen ook wel voorbedrukt. Ze werden groot ingekocht en bijna allemaal in Frankrijk en Duitsland geproduceerd. De gedichten zijn niet zo bijzonder, juist die zijn wat fantasieloos. In de grote steden werden ze ook voorbedrukt uitgegeven met straatnamen erop, die zijn wat zeldzamer. De variatie doet soms pijn aan de ogen: postkoetsen, vliegtuigen, schepen en zelfs zeppelins werden afgebeeld. Toch zijn ze geliefd om als inleiding te dienen bij de presentatie van een verzameling.

Puttershoek - witte schrijfrand

Opvallend is de witte schrijfrand aan de onderkant. Die witruimte zat ook vaak links, rechts of aan de bovenkant. Tot 1905 mocht je op de achterkant alleen de naam en het adres schrijven van de ontvanger. Op de voorkant plaatste je in het witte gedeelte een korte groet en je naam. Dat kostte een postzegel van 1 cent; schreef je meer dan moest er een postzegel van 2,5 cent op. Soms werden ze zo vol geschreven dat de afbeelding een bijzaak werd. Later is natuurlijk de deelstreep gekomen op de achterzijde. Rechts schreef je het adres van de ontvanger, links de tekst naar believen. Omdat iedereen kon meelesen werd af en toe een boodschap onder de postzegel verborgen. Pas na het afweken daarvan kwam bijvoorbeeld 'ik hou van je' tevoorschijn. Deze uitgave van Vivat Amsterdam is bijzonder. Naast Puttershoek en Mijnsheerenland liet

deze landelijke uitgever de Hoeksche Waard links liggen.

Mijnsheerenland - ingekleurde kaart

Het Hof van Moerkerken in Mijnsheerenland, met mannen in een roeiboot en een vrachtschuit op de achtergrond. Op een bepaald moment werd het mode om kaarten in te laten kleuren, het verhaal gaat dat dit handwerk werd verricht door vrouwen en kinderen. Degeenen die machinaal zijn vervaardigd herken je meestal aan een lichte verschuiving van het kleurenpalet. Wanneer het handwerk met waterverf werd verricht kun je nu, een eeuw later, nog steeds verf aan je vochtige vingers krijgen. Niet proberen hoor! Deze kaart is commercieel niet zo interessant, net als bij kastelen en villa's wordt het thema als saai beschouwd. Om zoets op te lossen gebruikte men vroeger ook al 'Photo-shop-technieken', het straatbeeld werd dan opgevuld met wandelaars, fietsers, een vliegtuig, een zeppelin zelfs. Het waren allemaal nieuwe ontwikkelingen, ingegeven door de wens 'weer eens wat nieuws te proberen'. Met de introductie van de fotoglanskaart in 1928 eindigde het inkleuren.

Nieuw-Beijerland - tramkaart

Een oude auto en stoomwolven in de Kerkstraat. De aanwezigheid van de RTM-tram zorgt voor een waarde van meer dan 50 euro. Wanneer de foto iets later was genomen, met de tram nog duidelijker in beeld, zou de waarde meer dan verdubbelen. Tramkaarten worden wereldwijd verzameld, op alle beurzen wordt dit thema gezocht. Er zijn er ook relatief weinig van gemaakt, commercieel was de tram niet interessant voor een kaartenuitgever. Het publiek vond het lelijke dingen, een noodzakelijk kwaad om van A naar B te komen. De was werd vies, de paarden schrokken er van, de melk werd zuur. Ook bestond de vrees voor de komst van gajes uit de stad, exact zoals de discussie nu gevoerd zou worden bij de aanleg van een metrohalte. Dit soort zwartwit kaarten werd uitgegeven door Newo uit Arnhem en Sparo uit Rotterdam. Die laatste, Spanjersberg, leeft onder naam Hallmark nog altijd voort.

Oud-Beijerland - tulпкаart

Een prachtige kaart van de Molendijk in Oud-Beijerland. Dit wordt een tulпкаart genoemd, op de achterzijde tref je ook altijd dat beeldmerk aan. De naam J.M. Witte is lokaal, het nummer 12067 is van de uitgever Jos Nuss. In samenwerking met de Haarlemse drukker Emrik & Binger en later de N.V. Haarlemsche Photo- en Lithografische Inrichting 'De Tulp' werden deze kaarten uitge-

Rob Helleman (53) verzamelt al 38 jaar ansichtkaarten. Wanneer u Rob om een advies wilt vragen m.b.t. uw ansichtkaarten helpt hij u graag. Zijn contactgegevens: robandekaart@gmail.com en mobiel 06-81535703. Rob adviseert een mooie collectie kaarten altijd te laten taxeren en/of veilen. Naast het Veilinghuis de Ruiters in Klaaswaal kan dat ook bij het gespecialiseerde postcardsfrom.nl van Ronand van Kessel uit Dordrecht. Eveneens gerenommeerd is Han Ruyters uit Utrecht (megacarta.com). Ruyters wordt algemeen beschouwd als dé kenner op het gebied van ansichtkaarten in Nederland en ver daarbuiten, zijn antiquariaat 'Groeten Uit' zit aan de Oudegracht 284 in Utrecht.

geven. Er zijn meer dan 17000 van dergelijke kaarten geproduceerd, ze zijn gewild bij verzamelaars. De winkelprijs was het vijfvoudige van een gewone kaart, deze chique exemplaren werden verzonden door de welgestelden. De kwaliteit is zeer hoog, de opmerkelijke gloed wordt veroorzaakt door een soort vernislaagje dat ter bescherming werd aangebracht. Voor die tijd een ingenieuze tech-

niek, er wordt nog steeds onderzoek gedaan naar het exacte procedé. Behalve de koets zien we hier ook de naderende tram en de molen. Een mooie kaart om met het vergrootglas te bestuderen.

Volgende keer in deel 2: Numansdorp (fotokaart), Klaaswaal (vierluik), Zinkweg (beperkte oplage), Westmaas (zwart-wit kaart) en Piershil (leprello).